

Nuchterheid en ingetogenheid grijpen je bij de keel

Aangrijpende getuigenissen in het In Flanders Fields Museum

Nog twee jaar en de Eerste Wereldoorlog is een eeuw geleden begonnen. De laatste overlevenden van de slag om West-Vlaanderen zijn gestorven. Veertien jaar geleden werden hun getuigenissen in het In Flanders Fields Museum zichtbaar gemaakt. Al snel na de opening van het museum in Ieper bleek dat er een chronisch gebrek was aan ruimte. Deze zomer is, na een grondige verbouwing en (tweede) restauratie van de Lakenhallen, het IFFM 2 geopend, een prachtig interactief museum.

Ger Jan Onrust is afdelingsleider en docent geschiedenis op het Varendonck-College in Asten/Someren.

Aan het eind van de Eerste Wereldoorlog was Ieper een ruïne. De vraag was toen of er een nieuwe stad moest worden gebouwd of dat de oude stad moest worden herbouwd. Voor de oorspronkelijke bewoners was het antwoord duidelijk: de oude stad moest worden gereconstrueerd en dus werden de Grote Markt, de Lakenhal, de achterliggende Sint-Maartenskerk en vrijwel alle andere gebouwen opnieuw gebouwd. Het In Flanders Fields Museum ligt op de eerste verdieping van de Lakenhal. Op de begane grond zit de foyer. Na bezoek aan het museum beland je in het museumcafé waar het, na reservering voor maximaal

‘Verwacht geen heroïsche verhalen, maar vooral nuchterheid en ingetogenheid’

vijftig leerlingen, zelfs is toegestaan om de eigen lunch te eten. Er is tevens een opvallend goed gesorteerde museumshop en de Dienst Toerisme van ‘Vredesstad’ Ieper is in hetzelfde gebouw gevestigd. Aan de achterzijde bevindt zich het Kenniscentrum. Vanaf de eerste verdieping is het mogelijk om het

Praktische informatie

IFFM kan bemiddelen bij het organiseren van een meerdaags programma. Er is tevens een nieuwe educatieve ruimte voor workshops voor scholen beschikbaar. Info via telefoonnummer 0032 5723 9450. Voor tweetalige groepen is het mogelijk om een programma in het Engels te volgen.

Openingstijden: 1-4/15-11: elke dag van 10.00 tot 18.00 uur;

16-11/31-3: dinsdag t/m zondag van 10.00 tot 17.00 uur.

Na de Vlaamse kerstvakantie is het museum drie weken gesloten.

Entree € 1,- per leerling, indien uiterlijk twee weken van tevoren wordt gereserveerd. Borg € 1,- per poppy armband (verplicht). Wanneer leerlinggegevens voor het bezoek worden doorgegeven, kan direct na ontvangst worden doorgelopen. Bezoek Belforttoren € 2,- p.p. extra.

Belfort (wachttorens) te bezoeken en zo goed zicht te krijgen op het voormalige slagveld.

Getuigenissen

De kracht van het In Flanders Fields Museum zit in het persoonlijke verhaal. Bij binnenkomst krijg je een *poppy* armband, waarmee in het museum op jouw gerichte verhalen worden gegenereerd. Vier van die verhalen kun je, na afloop van het bezoek, laten uitprinten of naar je laten mailen. Bezoekers uit oorlogvoerende landen krijgen verhalen van personen uit de eigen omgeving. De meeste indruk op mij maakten de verhalen van acteurs op beeldschermen die, gekleed in de kleding van hun personages, manshoog en op ooghoogte getuigen doen van 'hun' belevenissen tijdens *den Grooten Oorlog*. Zij komen uit de achtergrond naar voren lopen, doen hun verhaal, lopen weg, weifelen, komen terug, zeggen nog iets en worden afgewisseld door een andere getuige. Natuurlijk vindt dat plaats in hun oorspronkelijke taal. Onder in beeld lopen drie vertalingen mee. Zo komen onder meer een Belgische vluchteling, Britse, Belgische, Franse en Duitse militairen aan het woord, maar ook Fritz Haber, de Duits-joodse scheikundige die medeontwikkelaar was van chloorgas, mosterdgas en

Zyklon B. Verwacht geen heroïsche verhalen, maar vooral nuchterheid en ingetogenheid.

Ergens midden in de expositie is een open filmzaal gemaakt waarin op dezelfde wijze, maar ditmaal versterkt door nieuwe en oude beelden, de Amerikaanse neurochirurg Harvey Cushing, de Britse ambulancechauffeur Enid Bagnold en de Amerikaanse verpleegster Ellen Newbold aan het woord komen. Van haar is het volgende citaat: 'Er ligt vuil bezinsel op de bodem van haast elke ziel. Oorlog, hoe luisterrijk ook, biedt niet noodzakelijk de filter die man en natie kan zuiveren. Velen zullen je over de nobele kant, de heroïsche kant, de verheven kant van oorlog spreken. Ik moet je zeggen wat ik heb gezien, de andere kant, het kielzog.' Deze getuigenis volgt naar aanleiding van de zogenaamde derde slag bij Ieper. Na afloop van de 17 minuten durende film is het stil en gaat ieder zijns weegs.

Verschillende routes

De gehele expositie is zowel chronologisch als thematisch, als reflectief geordend. Het chronologische – laten we zeggen het basismateriaal – begint bij *la belle époque*, ofwel 1900-1914. Het eindigt zestien tekstpanelen later bij Ieper Vredesstad, *Mayors for Peace*, de Vredesprijs. Daar tussendoor kom

Het In Flanders Fields gedicht

Het In Flanders Fields Museum is genoemd naar het beroemde gedicht van de Canadese militaire arts en dichter John McCrae. Hij schreef het begin mei 1915 in zijn hulppost bij Essex Farm, twee kilometer ten noorden van het centrum van Ieper. De definitieve versie werd gepubliceerd op 8 december 1915. McCrae stierf op 28 januari 1918, toen hij aan het hoofd stond van het N°3 Canadian General Hospital in Boulogne. Hij ligt begraven op de begraafplaats van Wimereux (Pas-de-Calais, Frankrijk).

In Flanders Fields

*In Flanders Fields the poppies blow
Between the crosses, row on row,
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.
We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved, and were loved, and now we lie
In Flanders Fields.
Take up our quarrel with the foe:
To you from failing hands we throw
The torch; be yours to hold it high.
If you break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders Fields*

je ondermeer zaken als de vijanden – oktober 1914 – oktober 1918 (De Grote Oorlog in de Westhoek), de IJzerslag – eerste slag bij Ieper, de loopgravenoorlog 1914-1918, vechtmachines en de wederopbouw tegen. De tekst is voldoende om de Eerste Wereldoorlog te begrijpen, maar is vooral gericht op West-Vlaanderen.

Het thematische parcours is herkenbaar aan de rode kleur van de vitrines. Er zijn acht thema's, waarvan de informatie zichtbaar wordt nadat deze via de *poppy* armband is geactiveerd. De thema's zijn onder meer de medische zorg, propaganda, krijgsgevangenen en de multiculturele oorlog. In totaal hebben soldaten uit meer dan vijftig landen in West-Vlaanderen gevochten. ►

Ten slotte zijn er vier grijze reflectiebakens, die hoog uittorenen boven de rest van de expositie. Er wordt stilgestaan bij het grote menselijke leed, dat zichtbaar wordt gemaakt door vaak toevallig gemaakte beelden. Zo kregen op 23 april 1915 Duitse soldaten de opdracht slachtoffers van een gasaanval te begraven. Zij maakten daarbij tientallen foto's. Het zijn ontluisterende beelden, en het waard om bij stil te staan.

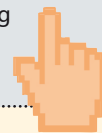
Op eigen houtje

Een groepsrondleiding door het museum is niet mogelijk en iedereen krijgt een eigen toestel met oordopjes. Bezoekers – leerlingen dus ook – dienen het museum op eigen houtje te ontdekken, al dan niet aan de hand van opdrachten. De op de site

aangeboden werkbladen vragen bewust niet naar kennis. Leerlingen wordt naar hun mening gevraagd of ze moeten bijvoorbeeld een morele keuze toelichten. Het IFFM wilde voorkomen dat leerlingen louter gericht zijn op cognitieve vragen en deze van elkaar gaan overschrijven. De expositie in het IFFM is multimediaal. Vanaf het moment dat je naar boven gaat, hoor je indrukwekkende, bijna monotone, muziek. Het IFFM heeft de Britse rockband *Tindersticks* opdracht gegeven een *soundscape* te componeren die een gevoel van verlies en verspilling hoorbaar moest maken. Het In Flanders Fields Museum ligt niet om de hoek. Je zit al snel meer dan twee uur in de bus om er te komen. Het is misschien te overwegen om er een tweedaags

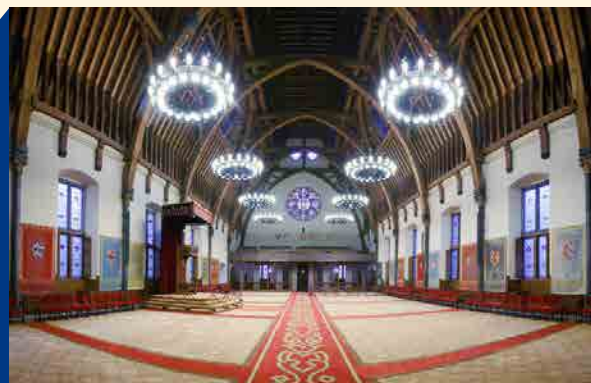
bezoek van te maken. Op de eerste dag kan dan een bezoek aan het museum, wellicht een workshop en een bezoek aan de Menenpoort (met de *Last Post*-plechtigheid om acht uur 's avonds) worden gebracht. De volgende dag kunnen de voormalige slagvelden, één van de Britse militaire begraafplaatsen of de Franse militaire begraafplaats Saint-Charles de Potyze, dan wel de Duitse begraafplaats van Langemark worden bezocht. Het is zeer de moeite waard. ■

Op www.inflandersfields.be is lesmateriaal over het museum en over een bezoek aan de omgeving te vinden.

Studiemiddag parlementaire geschiedenis

Het Binnenhof is sinds jaar en dag het hart van de Nederlandse politiek. De geschiedenis is er dan ook letterlijk op straat te vinden. ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat nodigt u uit voor een studiemiddag op deze historische locatie over de parlementaire geschiedenis van Nederland.

Het programma:

- Een lezing door prof. dr. Henk te Velde, hoogleraar Vaderlandse Geschiedenis aan de Universiteit Leiden.
- Een bezoek aan de Eerste Kamer en de Ridderzaal.
- Een workshop met praktisch lesmateriaal uit het geschiedenisprogramma van De Haagse Tribune.

De studiemiddag vindt plaats op vrijdag 23 november in Den Haag en duurt van 15.00 tot 18.30 uur.

Deelname aan de studiemiddag kost €27,50.

Meer informatie en aanmelden:

www.prodemos.nl/studiemiddaggeschiedenis